

UNIVERSITETLARDA MA'RUZALAR, SEMINARLAR, AMALIY VA LABORATORIYA MASHG'ULOTLARI. ULARNING PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARGA ASOSLANGAN TASHKILOTLARI

G'ulomjonova Munira G'ulomjon qizi

Ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari agentligi tizimidagi Xiva shahar 1-
son ixtisoslashtirilgan maktab-internatining rus tili fani o'qituvchisi

e-mail: gulamzhanovamunira@gmail.com

Annotatsiya: Pedagogik shakl - bu pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlarining birligida barqaror, to'liq tashkil etilishi. Shakl mazmuni ifodalash usuli, shuning uchun uning tashuvchisi sifatida qaraladi. Shakl tufayli tarkib ko'rinishga ega bo'ladi va foydalanishga moslashtiriladi.

Аннотация: Форма педагогическая - устойчивая завершенная организация педагогического процесса в единстве всех его компонентов. Форма рассматривается как способ выражения содержания, а следовательно, как его носитель. Благодаря форме содержание обретает внешний вид, становится приспособленным к использованию.

Annotation: Pedagogical form is a stable, complete organization of the pedagogical process in the unity of all its components. Form is considered as a way of expressing content, and therefore, as its carrier. Thanks to form, content acquires an external appearance and becomes adapted for use.

Kalit so'zlar: qo'shimcha darslar, ko'rsatma, viktorina, test, ma'ruza, bahs, dars, ekskursiya, suhbat, uchrashuv, oqshom, maslahat, imtihon, chiziq, ko'rib chiqish, reyid.

Ключевые слова: дополнительные занятия, инструктаж, викторина, зачет, лекция, диспут, урок, экскурсия, беседа, собрание, вечер, консультация, экзамен, линейка, смотр, рейд.

Keywords: additional classes, briefing, quiz, test, lecture, debate, lesson, excursion, conversation, meeting, evening, consultation, exam, assembly, review, raid.

KIRISH

Ko'pgina o'qituvchilar o'qitish shakllarini o'rgandilar (I.M.Cheredov, V.K. Dyachenko, Slastyonin va boshqalar), shuning uchun o'quv jarayonining turli

shakllaridan foydalanish kontseptsiyasi va samaradorligi bo'yicha turli nuqtai nazarlar paydo bo'ldi. Bu masala bo'yicha haligacha konsensus yo'q. O'quvchilarning yuqori bilim darajasini yaratish maqsadida ta'limning yangi shakllari izlanib, an'anaviylari tahlil qilinmoqda. [1]

Zamonaviy didaktikada paradoksal holat yuzaga keldi. Tadqiqotchilar (V.K.Dyachenko, I.M.Cheredov va boshqalar) ta'lim-tarbiya ishini tashkil etish shakli qanday ekanligini va uning o'qitish metodidan qanday farq qilishini didaktika sohasidagi mutaxassislar ham aytish qiyinligini ta'kidlaydilar. An'anaviy didaktikada shakl mazmundan ajralgan ko'rinadi, chunki u ta'lim mazmuniga tashqi belgilar bilan belgilanadi. Shunday qilib, darsliklarning birida shakllar o'quvchilar soni va ishni tashkil etish usullariga ko'ra bir-biridan farqlanishi ko'rsatilgan: "Lotin so'zi forma tashqi ko'rinish, tashqi kontur ma'nosini bildiradi. Binobarin, o'qitish shakli didaktik kategoriya sifatida o'quv jarayonini tashkil etishning tashqi tomonini bildiradi, u tayyorlanayotgan o'quvchilar soni, o'qitish vaqti va joyi, shuningdek uni amalga oshirish tartibi bilan bog'liqdir".

V.K.Dyachenkoning fikricha, "o'rganishni tashkil etish shakli" tushunchasi, boshqa didaktika tushunchalari kabi, "o'rganish" ning asosiy tushunchasiga ilmiy ta'rif berilgan taqdirdagina ilmiy asoslanishi mumkin. "O'rganish - bu insoniyat tomonidan to'plangan bilim va tajriba (shu jumladan ijodiy faoliyat tajribasi) qayta ishlab chiqariladigan va o'zlashtiriladigan muloqotdir." [3]

Ma'ruza - o'quv materiali nazariyasining izchil monologli taqdimoti. Ma'ruza o'qitishning shakli va usulidir. U universitetda o'qitish shakli sifatida paydo bo'ldi va keyinchalik ta'limning boshqa darajalariga tarqaldi. O'rta ta'lim muassasalari va maktablarda ma'ruzalardan qisman foydalaniladi.[2]

Ma'ruza - ma'lum bir kursni taqdim etish shakli. Bu ham universitetning o'ziga xos xususiyati. Maktablarda ma'ruza darsning bir qismi bo'lishi mumkin. Fakultativ darslar ma'ruza shaklida o'tkazilishi mumkin. Ma'ruzalar maktab, universitet va ta'limga bo'linadi. Ma'ruza boshqa funktsiyalarga ega bo'lishi mumkin.

Universitetda ma'ruza o'z-o'zini tarbiyalashga tayyorgarlik ko'rish shaklidir. Shakl va mazmunda u butun kursning organik qismi bo'lishi kerak, ya'ni. barcha muammolar va tarbiyaviy vazifalar majmuasi bilan mazmunli bog'langan. Ma'ruzalarni turlari bo'yicha tasniflash mumkin: kirish, kirish, joriy, takrorlash, yakuniy.

Kirish ma'ruzasi kursning asosiy masalalari, uning maqsad va vazifalarini o'z ichiga oladi. Kirish ma'ruzasi kursning boshqa ilmiy fanlar orasidagi o'rnini ko'rsatish, uning eng qiziqarli xususiyatlarini ko'rsatish, dolzarbligi va istiqbollarini ko'rsatish uchun mo'ljallangan.

Talabalar bilan muloqot qilish chastotasiga ko'ra ma'ruzalar bir martalik, mavzuli va tsiklik bo'linadi.[4]

Ma'ruzalarning muammoli xususiyatiga ko'ra ular muammoli, axborotli va ma'ruza-munozaralarga bo'linadi.

Ma'ruza har bir aniq holatda o'ziga xos xususiyatlarga ega. Bu xususiyatlar auditoriya, joy, vaqt va didaktik maqsadlar bilan belgilanadi.

Ma'ruza - bu katta hajmdagi ma'lumotlarni etkazishning iqtisodiy usuli. Ma'ruzaning kamchiligi shundaki, u tinglovchilar tomonidan o'rganishning passiv usuli hisoblanadi.

Seminar mashg'ulotning tashkiliy shakli sifatida o'quv jarayonidagi alohida bo'g'inni ifodalaydi. Uning boshqa shakllardan farqi shundaki, u o'quvchilarni o'quv va kognitiv faoliyatda ko'proq mustaqillik ko'rsatishga yo'naltiradi, chunki seminar davomida o'quvchilarning birlamchi manbalar, hujjatlar va qo'shimcha adabiyotlar bo'yicha mustaqil sinfdan tashqari ishlari natijasida olgan bilimlari chuqurlashtiriladi, tizimlashtiriladi va tizimlashtiriladi. nazorat qilingan.[6]

Seminar darslarining didaktik maqsadlari: chuqurlashtirish, tizimlashtirish; bilimlarni mustahkamlash, uni e'tiqodga aylantirish; bilim sinovi; kitob bilan mustaqil ishlash ko'nikma va malakalarini shakllantirish: nutq madaniyatini rivojlantirish, o'z nuqtai nazarini dalillar bilan himoya qilish, tinglovchilarning savollariga javob berish, boshqalarni tinglash, savol berish qobiliyatini rivojlantirish. Seminar mashg'ulotlari yangi o'quv materialini o'rganish bo'yicha ma'ruzalar va talabalarning mustaqil ishlari bilan chambarchas bog'liq. Seminarlarning o'quv materiallari o'qituvchi tomonidan ma'ruzada taqdim etilgan materialni takrorlamaydi, balki uning asosiy qoidalari bilan yaqin aloqada bo'ladi. O'qituvchining etakchilik roli tarbiyaviy ishlarni puxta rejalashtirishda, muhokama qilish uchun muhim masalalarni yoritib berishda, mustaqil ta'lim uchun adabiyotlarni tanlashda va muhokama jarayonini boshqarishda namoyon bo'ladi. Seminar dars rejasidagi savollar mavzuning asosiy materialini qamrab olishi, qisqa, tushunarli va barcha talabalar uchun tushunarli bo'lishi kerak. Ularni tasdiqlovchi va so'roq shaklida shakllantirish mumkin.[5]

Qoidaga ko'ra, seminar mashg'ulotlariga 4-6 dan ortiq savol berilmaydi. Seminar turlari. Ma'ruza umumlashtirilgan shaklda ilmiy bilimlarning asoslarini qo'yadi va seminar mashg'ulotlari ushbu bilimlarni kengaytirish va batafsillashtirishga, kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish va mustahkamlashga qaratilgan. "Seminar" so'zi lotincha "seminarium" - bolalar bog'chasidan olingan bo'lib, o'qituvchidan o'quvchilarga uzatiladigan bilimlarni "ekish" va talabalar ongiga "nihollash" funksiyalari bilan bog'liq bo'lib, mustaqil fikr yuritish, ko'paytirish va chuqurlashtirishga qodir. egallagan bilimlar.

Laboratoriya darsi - bu talabalar o'qituvchining topshirig'i va rahbarligida bir yoki bir nechta laboratoriya ishlarini bajarishda o'qitishni tashkil etish shaklidir.

Laboratoriya ishining asosiy didaktik maqsadlari o'rganilayotgan nazariy tamoyillarni eksperimental tasdiqlash: formulalarni eksperimental tekshirish, hisob-kitoblar: eksperimentlar va tadqiqotlar o'tkazish metodologiyasi bilan tanishish. Ish jarayonida talabalar va tinglovchilarda kuzatish, taqqoslash, yonma-yon joylashtirish, tahlil qilish, xulosa va umumlashtirish, mustaqil tadqiqot olib borish, turli o'lchash usullaridan foydalanish, natijalarni jadval, diagramma, grafik va hokazolar ko'rinishida taqdim etish ko'nikmalari shakllanadi. bir vaqtning o'zida o'quvchilar eksperimentlar o'tkazishda turli qurilmalar, jihozlar, qurilmalar va boshqa texnik vositalar bilan ishlash bo'yicha kasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantiradi. Lekin laboratoriya ishining yetakchi didaktik maqsadi eksperimental usullarni egallash, tajribalar tashkil etish orqali amaliy masalalarni yechish qobiliyatidir.

Amaliy mashg'ulot o'quv jarayonini tashkil etish shakli bo'lib, unda talabalar o'qituvchining topshirig'i va rahbarligida bir yoki bir nechta amaliy ishlarni bajaradilar.

Amaliy ishning didaktik maqsadi talabalarda kasbiy ko'nikmalarni, shuningdek, keyingi o'quv fanlarini o'rganish uchun zarur bo'lgan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Amaliy mashg'ulotlar, mazmuni kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirishga qaratilgan maxsus fanlarni o'rganishda ayniqsa muhim rol o'ynashi kerak.

Amaliy ish mazmuni:

me'yoriy hujjatlar va ma'lumotnomalarni o'rganish, ishlab chiqarish hujjatlarini tahlil qilish, ulardan foydalangan holda vazifalarni bajarish;

xizmat va ishlab chiqarish holatlarini tahlil qilish, aniq xizmat, ishlab chiqarish, iqtisodiy, pedagogik va boshqa vazifalarni hal qilish, boshqaruv qarorlarini qabul qilish; har xil turdagi masalalarni yechish, turli ko'rsatkichlarni hisoblash va tahlil qilish, formulalar, tenglamalar, reaksiyalarni tuzish va tahlil qilish, ko'p o'lchovlar natijalarini qayta ishlash;

texnologik jarayon bilan tanishish, texnologik hujjatlarni ishlab chiqish va boshqalar.

XULOSA

Ilmiy-texnika taraqqiyotining rivojlanishi bilan assimilyatsiya qilish uchun zarur bo'lgan ma'lumotlar miqdori ortadi. Ma'lumotlar tezda eskirishi va yangilanishi kerakligi aniqlandi. Bundan kelib chiqadiki, asosan materialni eslab qolish va xotirada saqlashga qaratilgan mashg'ulotlar hozirgi zamon talablarini qisman qondira oladi.

Bu shuni anglatadiki, talaba doimiy ravishda yangilanib turadigan ma'lumotlarni mustaqil ravishda o'zlashtirishga imkon beradigan fikrlash fazilatlarini shakllantirish, ta'limni tugatgandan so'ng saqlanib qoladigan qobiliyatlarni rivojlantirish, odamga tezlashtirishni davom ettirish imkoniyatini beradi. ilmiy-texnikaviy taraqqiyot.

Shundan kelib chiqib aytishimiz mumkinki, o'qitishning yangi uslub va yondashuvlari talab qilinadi, ular o'quvchilarni bilim olishga o'rgatadi, ya'ni. zarur ma'lumotlarni mustaqil ravishda topish va o'zlashtirish. Axir, o'zingiz o'rgangan narsangiz sinov va xato orqali yaxshiroq o'rganiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Balaev A.A. Faol ta'lim usullari. M., 2016 yil
2. Guzeev V.V. Mashg'ulotlarning tashkiliy shakllari va usullari. M.: "Xalq ta'limi", 2019 yil
3. Dyachenko V.K. O'rganishda hamkorlik. – M., 2021 yil.
4. Kasb-hunar ta'limi pedagogikasi. / V.A. tomonidan tahrirlangan. Slastyonin. – M., 2018 yil.
5. Slastyonin V.A. va boshqalar. – M., 2015 yil.